

Oliver Pötzsch

Hrobárov
almanach

Viedeň obchádza smrť a jej tajomstvá
môže odhaliť iba jediný človek

Hrobárov almanach

IKAR

Oliver Pötzsch

*Hrobáři
almanach*

Preložila Martina Šturcelová

IKAR

Copyright © by Ullstein Buchverlage GmbH, Berlin
Published in 2021 by Ullstein Paperback Verlag
Translation © 2022 by Martina Šturcelová
Jacket design © 2022 by Monika Juríková
Slovak edition © 2022 by IKAR, a.s.

ISBN 978-80-551-8759-4

Môjmu prapradedkovi Maxovi Kuislovi (1861 – 1924),
ktorý má hrob kdesi v São Pedre v Brazílii a v období
deja tohto románu bol mladým lekárom.
Pri písaní som naňho často myslel.

Nech žije hlavný cintorín a mŕtvi nôtia nahlas,
na vstup doň platí pre živých v túto noc prísny zákaz.
Smrť oslavuje do rána, jej šlágre nie sú smutné,
a nik z tých, čo sú prítomní, nemusel platiť vstupné.

Wolfgang Ambros

*Z Almanachu pre brobárov
od Augustina Rothmayera,
Viedeň 1893*

V živote človeka asi nejestvuje iný stav, ktorý by vzbudzoval toľko strachu ako zdanlivá smrť. Máva rôzne príčiny: utopenie alebo obesenie, zasypanie v bani či v lavíne, ale aj otravu, tetanus, prípadne vysokú horúčku. Stále sa objavujú správy, že zdanlivo mŕtvych pochovali zaživa. Hovorím o klopaní na veko rakvy, zúfalých výkrikoch na cintoríne. Niektorých takto pochovaných jedincov neskôr exhumovali a ležali v čudnej polohe, akoby sa pred smrťou celou silou pokúšali vyslobodiť.

Pri overovaní, či je človek naozaj mŕtvy, sa odporúča pichať do chodidiel, priložiť horúcu žebličku alebo obliať vriacou vodou, kým sa nevytvoria pluzgiere. Pri pochybnostiach pomôže aj srdcová dýka, ktorú navrhujú a aj používajú niektorí lekári. Dá sa tak predísť nepredstaviteľnému utrpeniu.

Ako dlho môže človek prežiť v rakve, určuje pomer jej objemu a kapacity pľúc. Pohybuje sa to medzi štyridsiatimi minútami a hodinou. Ja som sa okrem jednej výnimky s ničím podobným nestretol, no tento jediný prípad patrí bezpochyby medzi najpodivuhodnejšie v celej mojej doterajšej kariére...

PROLÓG

Muž v hrobe otvoril oči a počúval svoj pohreb.

Tlmené útržky slov prenikali až do jeho rakvy, miešali sa s nárekom nejakej ženy. Napadlo mu, že asi vie, kto plače, a srdce mu zahorelo túžbou.

V rakve na počudovanie nepáchlo nejako zle. Čerstvé smrekové drevo voňalo živicom a cez úzke zárezy medzi vekom a bočnými stenami prenikalo trochu vzduchu. Dokonca tam dopadal aj slabý, sotva badateľný lúč svetla. Odrazu nad ním prehovoril hlboký hlas. Muž v truhle nerozumel celý príhovor, ale určite bol dobrý. Hlas ľuďom objasnil, akým úžasným človekom bol. Prečo o ňom takto nehovorili, keď ešte žil?

Ako to vôbec uvažuje? Ved' on predsa žije...

Hrozne ho bolela hlava, mal pocit, akoby mu lebku ponorili do lanového oleja, ale stále žil. Skúšobne pohol najprv prstami na rukách a nohách, potom pravou a ľavou nohou, nakoniec rukami. V truhle bolo viac miesta, než si pôvodne myslel. Bola iba trochu tvrdá a do pravej lopatky

mu tlačil krivo zatlčený klinec. Okrem toho mu bolo zima. Zišla by sa mu deka.

Znovu nad ním zaplakala žena a z viacerých hrdiel zaznel monotónny zvuk. Ľudia mrmlali dvojslabičné slovo a mužovi chvíľu trvalo, kým ho rozoznal.

Amen.

Dospeli ku koncu.

Vtom nasledoval nový zvuk, tentoraz oveľa bližšie. Tichý rachot a následné sypanie v pravidelných intervaloch.

Šť... šť... šť...

Muž zadržal dych. Nieкто sypal na truhlu zem. Dopadali na ňu aj kamienky a kotúľali sa po veku. Vnútri postupne ubúdalo svetlo a hrob sa naplňal ílovitou pôdou.

Šť... šť... šť...

Vzápäťi zavládla tma. Ako v hrobe.

Šť...

Posledná lopata, utíchajúce kroky, ktoré sa pomaly vzdalovali.

Ticho.

Muž ho takmer cítil. Bolo ako viskózný čierny olej, ktorý sa mu dvíhal od nôh, zaplavil postupne oziabajúce telo, hlavu aj vlasy, zlepil mu uši. Doslova sa kúpал v tichosti. Bolo to príjemné, hoci vedel, že ticho nepotrva večne.

Čakal. Načúval. Nakoniec sa niečo ozvalo. Pravidelné klopanie, akoby ktosi v diaľke klopal na dvere. Zrýchľovalo sa to a bolo čoraz hlasnejšie!

Prišli! Konečne prišli!

Až po chvíli pochopil, že je to tlkot jeho srdca. Bilo rýchlo ako prehnane nakrútené hodinky.

Čo je to tam hore s nimi? Prečo sa nič nedeje?

Muž zvrieskol a vo vlastných ušiach mu krik zadunel tak, že ho určite počul celý svet. V skutočnosti ho však zachytilo

iba zopár chrobákov, rovnakonožcov a dáždoviek, ktoré lozili kdesi blízko a nevedeli sa dočkať, kedy mu vojdú do uší, očí a vnútorností.

Pomaly sa mu míňal vzduch. Ako dlho sa dá vydržať v takej debne? Hodinu? Pol hodiny? Menej? Zúfalo zdvihol ruky do výšky hrudníka a celou silou zatlačil do veka truhly. Cez okraje sa dnu dostala zem a spadla mu do očí. Kašlal, vrieskal, tlačil, kričal, tisol, všetko márne. Nechty sa mu zaryli do dreva, akoby mohli preraziť cestu na slobodu cez rakvu a zem naspäť do sveta žijúcich.

Znovu vykrikol.

Kričal, pretože potajme dúfal, že sa tak zobudí. Ako dieťa mal raz nočnú moru, zaútočil naňho obrovský vlk so zakrvavenou papuľou a zaživa ho roztrhal. Vtedy vrieskal a zobudil sa spotený do nitky. Prišla k nemu mama, zaspievala mu uspávanku a čoskoro bolo zase všetko v poriadku. Dúfal a modlil sa, aby to bol iba sen.

Lenže nebol.

Je to skutočnosť, pomyslel si a pomaly prichádzal o rozum. Nelútostná skutočnosť. Som sám, nikto mi nepomôže. Ani ona.

Táto truhla bola jeho hrobom a hrob bol taký skutočný ako stuchnutý zápach pôdy, vlastné slabnúce dychčanie, lozenie chrobákov, rovnakonožcov a pavúkov, večná tma, ktorá ho ťahala čoraz hlbšie.

1. KAPITOLA

Viedeň, Práter v noci, október 1893

Lúč svetla z petrolejovej lampy sa predieral nocou ako tenký, dlhý prst. Mihal sa tu i tam, prechádzal okolo kríkov a stromov, letmo osvietil stánky s klobáskami a kolotoče, zadnú stenu farebného bábkového divadla aj vysokú kupolu rotundy a nakoniec zastal na drožke s čiernou strechou, ktorá sa rútila k Prátru. Kočiš potiahol za uzdu a kolesá dvojjáprahového povozu pisklavo zabrzdili na hlavnej aleji premočenej od dažďa. Zaškeril sa cez škáru dozadu a žmurkol na pasažiera.

„Rýchlo ako anglická lokomotíva. Mohol by som sa prihlásiť na prátrové derby. Úctivý služobník, môj pane.“ S nádejou vystrčil ruku a Leopold mu zaplatil dvojnásobok sumy, ako sa dohodli, dokonca pridal zopár mincí.

„Srdečne ďakujem,“ prehodil Leopold a s povzdychom sa narovnal na koženom sedadle. Z pekelnjej jazdy ho boleli všetky kosti. „To bolo naozaj čertovsky rýchle. Môžete byť rád, že nás nezastavil nijaký policajt.“

„Ak vo fiakri sedí policajt, ďalší nás už nezastaví,“ odvetil kočiš. Otvoril strechu a Lea privítala chladná vlhkosť

viedenskej jesennej búrky páchnucej trávou, konským hnojom a hnilobou. Pripomínala mu obrovskú hnijúcu obludu.

Pršalo už niekoľko hodín, hoci nie tak intenzívne ako spočiatku. Hustý októbrový dážď bubnoval na strechu drožky a kvapkal z okolitých gaštanov ako živica. Leo otvoril svoje strieborné hodinky značky Savonette. Bolo presne osem minút po polnoci. Z policajného riaditeľstva na Schottenringu im to sem trvalo pri ignorovaní všetkých dopravných predpisov iba dvanásť minút. Mali šťastie, že im neprišla do cesty konská železnica alebo, ešte horšie, nejaký z tých nových automobilov, ktoré už Leo videl na viedenských uliciach. Za volantom sedeli bohatí blázni s pobehlicami.

Leo sa obzrel za seba na aleju, ktorá predelovala veľký park rovno uprostred ako čierny pás. Práter bol obrovský oddychový komplex obklopený lužnými lesmi Dunaja, malými skupinkami stromov a kríkov až po letohrádok a dostihovú dráhu Freudenu, kde sa zabávali šľachta s buržoáziou. Hneď za stromami sa končil takzvaný Wurstelpráter a žiarilo mesto. Plynové pouličné lampy zahalovali divadlá, kaviarne, zrkadlové sály a zábavné stánky do tepleho žltkastého svetla. Tu v severozápadnej časti parku sa zabával pospolitý ľud vždy tým istým spôsobom. Z pohostinstiev bolo v takú nočnú hodinu počuť iba smiech, krik a typickú hudbu. Rozladená gitara hrala spolu so štajerskou klávesovou harmonikou gýčové odrhovačky.

*Krv mám labkú ako vietor, čo veje, som skrátka pravé diéta
Viedne...*

Leo si podvedome hmkať známú melódiu. Prehodil si cez plece ošúchanú tašku s fotoaparátom a puzdrom na fotografické platne, schytil neforemný kožený kufrík a vystúpil. Kočiš posledný raz plesol bičom a odcválal smerom, odkiaľ znela hudba a svietilo svetlo. Tam to žilo.

Tu v lese čakala iba smrť.

„Hej, chlapče, tu sa prechádzať nebudeš!“ zadunel hlas z tmy. Pred horizontom čiernym ako uhol čnel malý sivý kopček. „Hovorím ti, strat' sa, je to rozkaz! Nariadenie polície!“

V dažďovom opare k Leovi kráčal zavalitý starší strážnik a fučal. V ruke držal blikajúci lampáš so žiarovou pančuškou, jeden z nových výmyslov firmy Auerlicht, ktorý predtým nakrátko osvietil aj drožku. Pravú nohu mierne vliekol za sebou a pohyb cez húštie mimo cesty mu očividne robil problém. „Všetko je tu zavreté!“ zahromžil. „Nerozumieš, darebák? Ak tu hľadáš svoju fešandu, tá je už dávno preč. Takže pochodom vchod naspäť!“

„Rozumel som dobre, nie som hluchý,“ ohradil sa Leopold. Odhrnul chlopňu svojho kabáta, kde sa vynímal všeobecne známy služobný odznak. Sivočierna kokarda s habsburským dvojhľavým orlom uprostred. „Obaja si tu len plníme povinnosti, pán strážmajster.“

„Och, prepáčte, pán inšpektor, ja... nevedel som...“ Strážnik okamžite zaujal postoj. „Úctivo prosím o prepáčenie, pán inšpektor, ale páni kolegovia z Viedenského bezpečnostného úradu sú už tam.“

„Aj to mi je jasné,“ povedal Leopold. „Tamto vpredu asi nehorí táborák.“ Ukázal na mihotajúcu sa žiaru, ktorú bolo vidieť v lese na druhej strane kopca. „Zaistili ste stopy?“

„Stopy... zaistili?“ Strážnik sa naňho nechápavo pozrel. Leopold ukázal na jeho zašpinené topánky.

„Vidím, že chodíte po blate vo vojenských čižmách. Aj pri slabom svetle vášho lampáša sa dajú rozoznať na zemi stopy. Podľa hĺbky usudzujem, že pochádzajú od, ehm, robustného muža, niekoho ako vy. Mierne krívate, aj to ukazujú stopy. Ťahanie jednej nohy je dosť jasné, vidíte? Pýtam

sa teda, či ste zaistili iné stopy, alebo tu dupete ako divá sviňa po zemiakovom poli?“

„Prosím... prosím úctivo o prepáčenie, pán inšpektor,“ vykoktal tučko.

„To ste už hovorili. Takže asi nijaké zaistené stopy. Vojnové zranenie?“ Leo ukázal na strážnikovu pravú stuhnutú nohu.

„Vojn...? Aha, áno, ale ako ste...“

„Vaše vyjadrovanie. Pripomína armádu. Možno bitka pri Hradci Králové, ak správne odhadujem váš vek. Ozaj, pošlite zopár mužov do Würstelprátra, aby vypočuli svedkov, ak sa to ešte neudialo. Súdiac podľa toho malého zhromaždenia pri Calafatim sa to už rozkríкло.“

Viac Leo nepovedal a vybral sa okolo zarazeného strážnika na kopec. Vedľa neho sa rozprestieralo jazierko, ktoré sa vo svetle ďalších lampášov lesklo ako čierny olej. Na brehu stálo niekoľko vojakov v uniformách s typickými plechovými helmami a tmavozelenými kabátmi, okrem nich ešte traja muži v civile. Dvaja mali kabáty a na hlave pinče, z ktorých kvapkal dážď, tretí, mladší muž bol bez pokrývky hlavy. So sklonenou hlavou sa opieral trochu ďalej o vrbu a vydával zvuky ako pri vracaní. Zem v celom priestore bola premočená a rozrytá.

Tolko k ďalším stopám, pomyslel si Leo. Aj divá sviňa by narobila menšie škody.

Zhlboka sa nadýchol a s kufrom a dvomi koženými taškami v rukách plynule vykročil k obojmu civilistom. Spolu s policajtmí postávali okolo tela bez života. Len čo Leo vošiel na osvietenú plochu, muži prekvapene zdvihli hlavu.

„Čo tu robíte, dopekla?“ zavrčal jeden z nich s plešinou, zavalitý v koženom kabáte napnutom na prasknutie. Hoci pršalo, žuval vychladnutú cigaru. „Zmiznite odtiaľto! Toto nie je severná stanica, ak ju hľadáte.“

„Nehľadám a nie som nijaký stratený cestujúci. Dobrý večer, páni!“ Leo nadvihol sivý filcový klobúk a znovu ukázal odznak. „Bol tu už krajský vyšetrovací sudca?“

Chlap s plešinou prižmúril oči, ďalej žuval cigaru a chvíľu skúmal Leov odznak. „Kto ste, preboha? Na riaditeľstve som vás ešte nevidel.“

„Herzfeldt,“ predstavil sa Leo a mierne sa predklonil. „Leopold von Herzfeldt, váš nový kolega.“

„Herzfeldt... Znie to židovsky. Ste Žid?“

Leo mlčal. Druhý muž s klobúkom podišiel bližšie. Na rozdiel od svojho zavalitého kolegu bol vycivený, mal fúzy ako mrož a riedke vlasy prilepené na čele ako mokré riasy. Ťažký premočený filcový kabát mu visel z pliec a v tme vyzeral ako došklbaný strašiak v búrke.

„Asi viem, kto to je, Paul,“ poznamenal. „Policajný komisár Stukart o ňom iba pred niekoľkými dňami hovoril na rannom zasadnutí, nepamätáš si? Ten mladý chlapík z Grazu...“

„Mne skôr pripadá ako židovský Nemčúr. Takto predsa Štajerčan nehovorí.“

Rozprávali sa, akoby tam Leo ani nebol. Odkošľal si.

„Služba sa mi začína až zajtra,“ oznámil stroho. „Dnes som však už bol na riaditeľstve, aby som sa, ehm, zabýval. Tam som sa dopočul o tejto akcii. Povedal som si, že vás spontánne podporím.“

„Spontánne? V nedeľu? Boli ste v nedeľu v kancelárii, hoci ste nemali službu?“ Plešatý tučko, ktorý sa zjavne volal Paul, sa nahlas zasmial. Aj s cigarou v ústach. Husté bokombrady mu neúspešne zakrývali jazvu na pravom líci. Otočil sa k svojmu vyzriabnutému kolegovi. „Čo hovorím, Erich? Je to Nemčúr. Také niečo Rakúšania nerobia. Dokonca ani Štajerčania!“

„A má so sebou aj batožinu,“ podotkol suchár s úškrnom a ukázal na neskladný kufor a tašky.

Leo sa krivo usmial. „Keď už som tu, možno by ma panstvo mohlo trochu zasvätiť, s čím máme do činenia.“ Ukázal na telo bez života medzi nimi. „Respektíve s kým.“

Prvý raz sa pozrel na mŕtvolu, ktorá ležala na bahnitom brehu. Šlo o útlu mladú ženu, Leo odhadoval jej vek na dvadsať až dvadsaťpäť rokov. Na blond kučery sa jej prilepili zvyšky lístia a špiny, ľanovú blúzku, spod ktorej vykúkalo bujné poprsie, mala roztrhnutú, zakrvavenú sukňu zdvihnutú. Krv sa nachádzala aj na rozťahnutých stehnách, na blúzke, v tvári a v podstate všade, najmä na krku s obrovskou otvorenou ranou. Nieкто hrdlo prerezal tak dôkladne, že hlava visela nabok, akoby mala každú chvíľu odpadnúť.

Leo si všimol, že z premočených vlasov lezie čierny chrobák a pokračuje po tvári. Žena mala oči vypleštené, akoby nevedela pochopiť svoju skorú smrť, chodidlá siahali do vody. Jedna topánka sa uvoľnila a hojdala sa vo vode ako malá loďka.

Leovi znovu napadla pieseň, ktorú trochu ďalej hrali muzikanti.

Krv mám ľabkú ako vietor, čo veje, som skrátka pravé dieťa Viedne...

Zahľadel sa na mláku s vodou sfarbenou dočervena. Vyzerala ako zriedená farba.

„Bezpečnostná stráž z druhého obvodu nás zavolala až teraz,“ prehodil suchár Erich, ktorý bol z dvojice civilných inšpektorov očividne prístupnejší. „To chúdlatko nemalo pri sebe nijaké doklady. Nejakto sa to však objasní.“ Pokrčil plecami. „Vyšetrovací sudca bude trochu meškať, predsa len je nedeľa. Slušní občania sedia doma pri sviečkovi na